

Slovenska
filharmonija

*Filharmonični
festival*
**10 baročne
glasbe**

Januar 2025

*Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija*

Bachovi sinovi

*Filharmonični
festival*
**10 baročne
glasbe**
Januar 2025

*Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija*

Bachovi sinovi

17. januar 2025 ob 19.30

Orkester Slovenske filharmonije

Reinhard Goebel *dirigent*

Miran Kolbl *koncertni mojster*

Koncert snema program Ars - 3. program
Radia Slovenija.

Spored

Wilhelm Friedemann Bach (1710–1784)

Simfonija v D-duru, Fk 64

Allegro e maestoso

Andante

Vivace

Adagio in Fuga v d-molu, Fk 65

Carl Philipp Emanuel Bach (1714–1788)

Dva menueta v D-duru, Wq 191

Poloneza št. 4 v D-duru, Wq 190/4

Koračnica v D-duru, Wq 188

Menuet št. 1 v D-duru, Wq 189/1

Dva menueta v D-duru, Wq 191

Simfonija št. 1 v D-duru, Wq 183/1

Allegro di molto

Largo

Presto

Johann Christoph Friedrich Bach
(1732–1795)

Simfonija v B-duru, C 28

Largo - Allegro

Andante con moto

Menuet

Rondo. Allegretto scherzando

Johann Christian Bach (1735–1782)

Uvertura in suita iz opere Amadis Galski

Allegro - Andante - Allegro

Lentement

Tambourin

Johann Sebastian Bach (1685–1750) je imel iz dveh zakonov šest sinov, ki so šli kot skladatelji po očetovih stopinjah. Iz zakona z oddaljeno sorodnico Mario Barbaro (†1720) sta bila sinova Wilhelm Friedemann (*1710) in Carl Philipp Emanuel (*1714), iz leta 1721 sklenjenega zakona z Anno Magdaleno Wilke pa Johann Christoph Friedrich (*1732) in Johann Christian (*1735). Iz vsakega od obeh zakonov je izhajal tudi po en težaven sin: leta 1715 rojeni Gottfried Bernhard se je okoli leta 1737 umaknil iz očetovega skrbništva in leta 1739 brez stika z družino umrl, invalidni Gottfried Heinrich (1724–1764) pa je potreboval doživljenjsko oskrbo, ki mu jo je nudila starejša polsestra.

Sinovoma, ki sta Bachove gene podedovala po obeh starših, sta sinova Bach – Wilke sledila skoraj generacijo pozneje, vsak od njih pa je bil v drugačnih odnosih s svojim premogočnim očetom. Friedemann naposled ni mogel izpolniti 'družinskega poslanstva', da bi upravljal in povečal očetovo zapuščino ter jo prenesel na naslednjo generacijo. Tu pa je vskočil Carl, ki je lahko z angažmajem pri pruskem dvornem orkestru v Berlinu pridobil malce več spoštovanja svojega očeta, čeprav ga je ta sprva želel celo odvrniti od glasbe.

Carl Philipp Emanuel je postal osrednja duhovna in ustvarjalna točka severnoevropske umetne protestantske glasbe. Njegova izjava »Pri kompoziciji in igranju klavirja nisem imel drugega učitelja kot očeta« bi lahko veljala tudi za njegove brate, kar pa ne pomeni, da so jih tedanji tokovi zaobšli brez sledu. Še zlasti to velja

za mlajša sinova, ki sta – drugače od starejših bratov, rojenih v Weimarju in deloma odraslih v vaškem Köthnu – otroštvo ter adolescenco že izkusila v dražljivem ozračju univerzitetnega in trgovskega mesta Leipzig, kjer sta bila izpostavljena vsakovrstnim tujim vplivom, ki so tja véli iz prestolnice, Dresdena.

Leta 1734 je mladi kralj na dvor privabil v Italiji šolanega Johanna Adolfa Hasseja in njegovo prepevajočo soprogo Faustino Bordoni – slavni osebnosti, ki sta takorekoč poosebljali vrhunec modernizma in sta beneško vokalno umetnost povezovali z neapeljskim skladateljskim slogom. Poleg velike opere serie in malega intermezza je Hasse v Dresden prinesel tudi simfonijo novega tipa, ki so jo mladi, pa tudi modno osveščeni starejši nemški skladatelji takoj sprejeli in posnemali. Z zastrašujočo hitrostjo je simfonija iz programov novonastalih vsakdanjih javnih koncertov spodrinila suito z uverturo.

Kaj pa je simfonija? Skladba za orkester brez solistov, napisana za veličasten učinek – zatorej pogosto v D-duru z rohnečimi prelomi akordov v violinah, ki v enoglasju igrajo nad prav tako enoglasnimi violami in kontrabasi s »Trommelbassi« (nemško: ponavljajočim se istim tonom v basih, op. prev.) ter skrajno počasnim harmoničnim gibanjem. Ker pa so takšna preprosto zasnovana dela po kratkem času pričela že preveč dolgočasiti, je bil dodan nov, bolj umirjen motivični kompleks, ki je imel na poznejši razvojni stopnji odrasti v velike 'izvedbe' klasične glasbe. Razen tega je

bila klasična simfonija opremljena s počasnim uvodom – in skoraj vedno je k strukturi stavka spadal tudi menuet.

Ne preseneča preveč, da so se tudi Bachovi sinovi in njegovi učenci spoprijeli s simfonijo v novem slogu – vendar s povsem različnimi izidi, saj so bili učenci daleč manj zavezani svojemu učitelju in so imeli več svobode kot sinovi, ki so komponirali pod očetovim Argosovim pogledom.

V svoji *Simfoniji v D-duru* – največji od zgolj štirih ohranjenih simfonij – poizkuša **Wilhelm Friedemann Bach** ohraniti kar največ tradicionalnih orkestrskih prijemov, ki se jih je naučil pri svojem očetu: za nemške orkestre 18. stoletja značilno barvito instrumentacijo, obvezni vložek pihal kot tudi napeto eksaltirano harmoniko. A vse to je v popolnem nasprotju s simfonično idejo – občudujemo umetnino, vendar nas njen zagon in elan ne navdušita. Svojevrstno Friedemannovo držo, ki je ni mogoče pojasniti le kot odvisnost od očeta, marveč tudi kot korake v smeri tekmovanja z njim, je občudovati tudi v *Adagiu in Fugi v d-molu*, kjer vzdihajočemu duetu dveh flavt sledi nadvse zapletena fuga za godala, kakršno bi težko napisal celo oče, mlajša brata pa je ne bi nikoli.

Brez težav je v takratnem modernizmu pristal **Carl Philipp Emanuel**, saj se je okoli leta 1733 odtrgal od družine v Leipzigu in v svojem novem okolju v Frankfurtu na Odri in Rheinsbergu, obdan z glasbeniki enake starosti in z umetnosti

naklonjenim kronskim princem ter poznejšim kraljem Friderikom II., doživel povsem nove izzive. Carl Philipp je podobo severnonemško-berlinske simfonije oblikoval tudi po svojem odhodu iz Berlina v Hamburg.

Baron van Swieten, veleposlanik cesarice Marije Terezije v Berlinu med letoma 1770 in 1777, je v pruski prestolnici slišal simfonije Carla Philippa in – prevzet nad silovitostjo teh del – najprej naročil šest simfonij za godala, nato pa pozneje še štiri simfonije za veliki orkester, ki jih je, ko se je vrnil na Dunaj, izvajal na svojih nedeljskih matinejah v cesarski knjižnici Hofburg. Mozart, Haydn in Beethoven so bili tu njegovi gostje ter se seznanili s protestantskima skladateljema Bachom in Händlom, ki ju katoliški Dunaj poprej še ni slišal.

Številka 1 iz cikla poznih simfonij Carla Philippa, natisnjenih leta 1780, s svojimi drznimi idejami in vzvišenimi harmonijami ter trepetajočimi akordnimi prelomi izpolnjuje vse zahteve žanra.

Medtem ko sta starejša brata svoje življenje preživela v velemestih Dresdnu, Berlinu in Hamburgu, se je **Johann Christoph Friedrich**, najprej kot koncertni mojster violinist, pozneje pa kot kapelnik, odpravil v nemško pokrajino v Bückeburg, majhno knežjo prestolnico v bližini Hannovra. Tu, kjer se je čas ustavil, se je ustavil tudi on – Fritz, kot so mu rekli v družini –, dokler ni leta 1787 prek mlade kneginje Julijane dobil novega ustvarjalnega zagona in je poiskal stik z moderno dunajsko klasiko. Kljub temu se je

od njegovih poznih simfonij ohranila zadnja v B-duru (ta je sploh zadnje delo glasbene družine Bach, ki je prav s Fritzom v Bückebergu izumrla), v kateri že vlada »klasična« zasedba le ene flavte nasproti dvema oboama (v tem primeru sodobnima klarinetoma). Nezgredljiva značilnost Fritzove glasbe so zelo dolgi, včasih tudi predolgi srednji stavki, ki pa so bili knežjemu okusu očitno pogodu.

Najslavnejši od sinov Johanna Sebastiana Bacha pa je bil nedvomno **Johann Christian**. Po očetovi smrti leta 1750 je Carl Phillip v Berlinu le za kratek čas prevzel vzgojo svojega polbrata, saj je med njima prav kmalu, predvsem pa močno zaropotalo. Johann Christian je zato prodal dediščino in odpotoval v Italijo, kjer je študiral pri Sammartiniju v Milanu in pri padru Martiniju v Bologni, po prvem opernem uspehu v Torinu pa je deloval v Neaplju – mestu, v katerem je skladatelj kar mrgolelo.

Od tam je šel v London in postal glasbeni mojster kraljeve družine ter tu očitno poskrbel za stik med Mozartovimi, ki so tja prispeli leta 1764, ter Sophie Charlotte in Jurijem III. Leopold Mozart je v svojem modrem uvidu iskal povezavo z Bachom, saj mu je bilo jasno, da je ta Bachov sin vele mojster galantnega okusa in da mora Wolfgang, če želi mednarodno zasloveti, nujno imeti ure pri njem – kar se je nato v letih 1764–1765 tudi uresničilo. Na domu Johanna Christiana Bacha in Carla Friedricha Abelsa je mladi Mozart, osemletni otrok, spoznal smetano londonske umetniške družbe: slikarja

Gainsborougha in Zoffanyja, violinista Giardinija in Cramerja ter igralca Garricka ...

Težko si dovolj slikovito predstavljamo, kako presenečena sta morala biti v isti meri Wolfgang Amadé Mozart in Johann Christian Bach, ko sta si poleti 1778 v Parizu nepričakovano prekrižala pot. Mozart je v iskanju službe pripotoval iz Mannheima v Pariz bolj po naključju, Bach pa je v francosko prestolnico prišel, da bi poslušal in spoznal pevce, orkester in balet za opero *Amadis Galski*, napovedano za leto 1779. Povabili so ga, ker je predrzno pariško občinstvo s svojimi trapastimi pripombami pripeljalo Christopha Willibalda Glucka do roba infarkta. Gospa Gluck je zato svojega na smrt bolnega soproga posadila v kočijo in skupaj sta odpotovala nazaj na Dunaj.

Decembra 1779 je bil Johann Christian Bach v Parizu: kot vedno je občinstvo kričalo »več tega, več tistega, manj onega ...«, divergentne želje *comme toujours* (francosko: kot vedno, op. prev.) in to čeprav v »Académie Royale de Musique« (Pariška opera, op. ur.) nikoli poprej niso postregli s tako bleščečo, razkošno glasbo. Ves orkester je bil angažiran v ritornelih, preludijih in plesih, v prestolnici priljubljeni pevci so bili počaščeni z arijami za ustrezne glasove, balet je bil deležen nežnih plesov – vse sestavine za resnično očarljivo čarobno opero. A tako kot so predtem vedno znova poniževali grandiozne Jeana-Marieja Leclaira, Jeana-Philippa Rameauja in Christopha Willibalda Glucka, so si zdaj privoščili Johanna Christiana Bacha.

Toda vrnimo se k delu: operna simfonija je zgrajena po drugačnih pravilih kot koncertna;

tu štejeta pisanost in raznoterost – in vendarle določen red, predvsem pa glasbeno-motivični predodmev uglasbitve besedila, ki sledi.

Operne simfonije so bile torej komponirane po dokončanju vseh ostalih opernih točk, ravno zato, da bi se vanje umestilo glasbene elemente iz arij.

Johann Christian Bach si po tem 'neuspehu' ni nikoli opomogel, poleg tega pa sta mu Jurij III. in kraljica Charlotte odrekla svojo naklonjenost, ker je služil francoskemu zakletemu sovražniku. Najmlajši sin Johanna Sebastiana Bacha je umrl januarja 1782.

Reinhard Goebel

Prevedel Martin Petrovčič

Foto: Markus Bollen

Reinhard Goebel

se je, prevzet nad baročno violino, že na začetku glasbene poti posvetil tehnikam igranja tako na historična kot sodobna glasbila. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je navduševal z izvedbami Bachove *Glasbene daritve* ter Bachovih, Telemannovih in Correttovih violinskih sonat.

Pred več kot petdesetimi leti je ustanovil ansambel *Musica Antiqua*, s katerim je usmerjal historično izvajalsko prakso in jo širil v delovanje sodobnih orkestrrov. Z njim je izdal mnogo glasbenih zgoščenk, ob prelomu tisočletja pa je vse pogosteje dirigiral tudi sodobnim orkestrom

ter v iskanju čim pristnejšega zvoka nanje prenašal posebnosti izvajanja stare glasbe.

V sodelovanju z več radijskimi simfoničnimi orkestri iz Nemčije se je posvečal opusom Christiana Cannabicha, Johanna Christiana Bacha in prezrtih sodobnikov Wolfganga Amadeusa Mozarta ter s svežim pristopom interpretiral tudi najznamenitejša dela tega klasicističnega skladatelja. Kot dirigent se je predstavil še v Franciji, Švici, Italiji in na Nizozemskem ter v Beethovnovem letu 2020 med drugim izvedel cikel koncertov z deli Beethovnovih sodobnikov.

Kljub temu še vedno najraje posega prav po delih iz obdobja baroka, ki jih izvaja tako z Berlinskimi baročnimi solisti kot ansamblom Neues Bachisches Collegium Musicum iz Leipziga. Od leta 2010 je tudi profesor na Univerzi Mozarteum v Salzburgu.

V sezoni 2024/25 zaseda mesto rezidenčnega umetnika pri Deželni kapeli mesta Halle in znova bo sodeloval z Bruseljsko filharmonijo. Decembra je z Rotterdamskim filharmoničnim orkestrom izvedel *Božični oratorij* Johanna Sebastiana Bacha, januarja pa gostuje v Slovenski filharmoniji. Pozneje bo ponovno nastopil v Ankari ter debitiral v Talinu z Estonskim nacionalnim simfoničnim orkestrom in na Finskem s Simfoničnim orkestrom iz Kuopia. Ob koncu sezone bo nastopil še z Münchenskim radijskim orkestrom ter se predstavil na Mozartovem festivalu v Würzburgu, Händlovem festivalu v Halleju in Bachovem festivalu v Leipzigu.

Slovenska
filharmonija

*Filharmonični
festival*
**10 baročne
glasbe**
Januar 2025

*Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija*

Razkošno

24. januar 2025 ob 19.30

*Zbor in Orkester
Slovenske filharmonije
Reinhard Goebel dirigent*

Neža Vasle *sopran*

Ana Potočnik *alt*

Oleksandr Nastasiichuk *tenor*

Martin Kozjek *bariton*

Spored: **J. S. Bach**

Nakup vstopnic:

Blagajna Slovenske filharmonije
Kongresni trg 10, 1000 Ljubljana

Vsak delavnik od 14.00 do 17.00 ter uro pred koncertom.

T +386 1 24 10 800, E info@filharmonija.si

Spletna prodaja:

<https://filharmonija.kupikarto.si/>

www.filharmonija.si

SMS 4 Same
mogočne
skladbe

Presunljivo

Otvoritveni koncert
8. Zimskega festivala 2025

Benjamin Britten
Vojni rekviem, op. 66

**Orkester in Zbor
Slovenske
filharmonije**

**Državni zbor
iz Kaunasa**

**Zbor dunajskih
dečkov**

Charles Dutoit
dirigent

Nadežda Pavlova
sopran

Ian Bostridge
tenor

Matthias Goerne
bariton

V sodelovanju s Festivalom Ljubljana:

20. in 21. februar 2025 ob 18.00
Gallusova dvorana, Cankarjev dom

**Slovenska
filharmonija**
Glasba, vedno nova

www.cd-cc.si
www.filharmonija.si

Februar 2025

DRUŽINSKI 3

Skladatelji etničnih manjšin in zamolčanih svetov

1. februar 2025 ob 10.00 in 12.00

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Orkester Slovenske filharmonije

Ana Erčulj *dirigentka*

Franci Krevh *povezovalac*

Spored:

Skladbe in skladatelji, o katerih skoraj gotovo še niste slišali

SIM 2

Sobotna izobraževalna matineja

8. februar 2025 ob 11.00

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Urška Rihtaršič *povezovalka*

Pihalni kvintet Slowind

**Pogovor s skladateljem Tošiem Hosokavo
in predstavitev skladbe Prayer | Molitev**

SOS 2

Moč iz notranje tišine

12. februar 2025 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Tito Ceccherini *dirigent*

Daishin Kashimoto *violina*

Spored:

Jean Sibelius: Okeanide, op. 73

Tošio Hosokava: Prayer | *Molitev*

Toru Takemicu: Twill by Twilight | *Keper v somraku*

Claude Debussy: Morje

SMS 4

Presunljivo

20. in 21. februar 2025 ob 18.00

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Zbor Slovenske filharmonije

Državni zbor iz Kaunasa

Zbor dunajskih dečkov

Charles Dutoit *dirigent*

Nadežda Pavlova *sopran*

Ian Bostridge *tenor*

Matthias Goerne *bariton*

Spored:

Benjamin Britten: Vojni rekviem, op. 66

V sodelovanju s Festivalom Ljubljana:

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na **info@filharmonija.si**.

Koncertni list Slovenske filharmonije
10. Filharmonični festival baročne glasbe

Bachovi sinovi

Izdala: Slovenska filharmonija

Direktor Slovenske filharmonije in
umetniški vodja OSF: Matej Šarc

Umetniški vodja ZSF: Sebastjan Vrhovnik

Avtor spremne besede: Reinhard Goebel

Jezikovni pregled: Tanja Svenšek

Oblikovanje in prelom: Vlado Trifkovič

Ljubljana, januar 2025

Redakcija koncertnega lista je bila končana
15. januarja 2025.

ISSN 2350-5117

 europlakat

SiolNET.

 DRUŽINA

TAM TAM

 ARS

V sodelovanju s programom Ars – 3. programom Radia Slovenija.

**Slovenska
filharmonija**

**Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije**

Kongresni trg 10
1000 Ljubljana
T +386 1 2410 800
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je
Vlada Republike Slovenije.

Dejavnost Slovenske filharmonije financira
Ministrstvo za kulturo.